

تأثیر حاشیه نشینی بر امنیت اجتماعی شرق تهران

حسین زنگی^۱، سلمان آدینه وند^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۹/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۱۱

از صفحه ۶۷ تا ۸۲

فصلنامه علمی - تخصصی دانش انتظامی شرق استان تهران
سال چهارم، شماره شانزدهم، زمستان ۱۳۹۶

چکیده

ارتباط مستقیم مقوله راهبردی امنیت با همه بخش های زندگانی بشر موجب شده تا ضمن انجام مطالعات اساسی و ایجاد زیر ساخت ها و ظرفیت ها و قابلیت های کلان ملی همواره موضوعات امنیتی انتظامی در دستور کار مسئولین و دولتمردان قرار گیرد. یکی از این موضوعات بحث حاشیه نشینی و تأثیر آن بر امنیت کشور می باشد. در این مقاله با انجام مطالعه مروری و اسنادی و تحلیل و توصیف مطالعات انجام شده تأثیر حاشیه نشینی بر امنیت شرق تهران به مرکزیت شهرستان ورامین مورد پژوهش قرار گرفته است.

آمار حدود سی و پنج درصدی جمعیت حاشیه نشین از کل جمعیت کشور، وجود اتباع خارجی، درآمد های پایین، مسکن غیر استاندارد، فقدان و کمبود بهداشت و تغذیه مناسب، فقر فرهنگی و دهها عامل دیگر موجب شده که مناطق حاشیه نشین شرق تهران به عنوان محل مناسبی برای حضور و ظهور بزهکاران خرد و کلان شده و سرریز آن نیز متوجه ابر شهر تهران شود.

با تحلیلی از نحوه شکل گیری مناطق حاشیه نشین در شرق تهران که نتیجه مهاجرت های اجباری و تحمیلی اتباع ج.ایران و اتباع خارجی به ویژه افغانستانی (بیش تر از سایر اتباع خارجی به لحاظ همسایگی و ناامنی های داخلی آن) در بخش خاوری تهران بزرگ تأثیر وقوع جرایم و ناامنی ها تبیین گردید.

کلید واژه ها

مهاجرت، حاشیه نشینی، جرم، پیشگیری از جرایم، امنیت.

۱- دافوس، دانشگاه جامع امین، نویسنده مسئول

۲- دانشجوی دکتری حقوق جزا دانشگاه آزاد اسلامی ورامین

مقدمه

از پدیده های شوم مهاجرت، حاشیه نشینی است و حاشیه نشینی نیز تهدیدها و آسیب های بالقوه و بالفعل فراوانی دارد که از آن جمله می توان به سرقت ها، شرارت ها، نزاع ها، اعتیاد، مواد مخدر، مفسد اخلاقی، قتل و... اشاره کرد. عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی و در دهه های اخیر عوامل زیست محیطی بر ارتکاب جرایم تاثیر مستقیم دارند و از آن جایی که بیش ترین مهاجرت و حاشیه نشینی از ناحیه افراد غیر بومی و اتباع خارجی در شرق تهران صورت می گیرد لذا جرایم ذکر شده توسط گروه های مهاجر و حاشیه نشین نسبت به بومیان و محلی ها از آمار بالاتری برخوردار می باشد.

کنترل حاشیه نشینی به علت عدم شناخت دقیق و مناسب، در ابتدای امر حتی مورد توجه مسئولین قرار نداشت تا برسد به داشتن برنامه های مدون و اصولی، اما شدت آسیب هابه قدری زیاد بودند که حتی مجامع علمی را مشغول به خود نموده است و مقالات و کتب عدیده منتشره دلالت از این مهم دارد. شرق تهران با داشتن شهرها و شهرک های اقماری در بخش خاوری ابر شهر تهران یکی از عمده ترین خاستگاه های و مناطق شکل گیری حاشیه نشینی می باشد. شدت، فراوانی، تکثر و تنوع جرایم در شرق تهران از چنان اهمیتی برخوردار شد که مسئولین امر مجبور شدند برای شرق تهران فرماندهی مستقل و ویژه ای را اختصاص دهند. وجود اتباع بیگانه (افغانه، پاکستانی، بنگلادشی و...) بر میزان نا امنی ها در شرق تهران تاثیر مستقیم گذارده است چه بسیار از اتباع بیگانه که فاقد مجوز قانونی بوده و از هویت رسمی برخوردار نبوده و همین بی هویتی می تواند ضریب نا امنی ها را افزایش دهد. متاسفانه روز به روز و سال به سال بر جمعیت جامعه حاشیه نشین کشور و به ویژه در شرق تهران افزوده شده و همین امر سبب ناهنجاری های اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، انتظامی و امنیتی شده است. با کمال ناخشنودی باید اذعان داشت که بیشترین بار این ناهنجاری ها متوجه نیروی انتظامی بوده و هست. نیروی انتظامی باید پاسخگو و پوشش دهنده تبعات منفی حجم بالای مهاجرت های تحمیلی، حاشیه نشینی های اجباری و بی توجهی های دیگر مسئولین باشد.

بیان مساله

نظام اجتماعی ایران از سه قشر تشکیل شده است. ۱- نظام ایلی (عشایری و به تعبیری فرهنگ سنتی) ۲- نظام روستانشینی ۳- نظام شهر نشینی.

به علت عدم توان و ظرفیت جذب جمعیت رو به رشد در روستاها، روند مهاجرت به شهرها آغاز شده و شکل می گیرند. در این میان نظام ایلی نیز دچار فروپاشی و دچار میرایی می شوند. با تمرکز اقشار فقیر و مهاجرین از نظام های ایلی و روستایی در بخش خدمات و مشاغل کاذب، شهرهای چند میلیونی بزرگ با پیش گامی پایتخت بنیان گذارده می شود. با وجود کلان شهرها، بی هویتی فضایی، مناطق حاشیه نشین شکل گرفته و توسعه شتابان می یابد. افزایش جمعیت و به دنبال آن تحرک جمعیت در هرمنطقه مسائلی فرهنگی و اجتماعی پدید می آورد که خود سبب پیدایش و افزایش جرم است. تمرکزها پدید می آیند و کنترل ها ضعیف می شوند در نتیجه افراد شروری را که در درون دارند بیرون می ریزند و این خود سبب پیدایش تضاد با ضوابط و قوانین است.

این مسئله امری قطعی است و در همه جوامع مصداق دارد، به ویژه در جوامعی که جمعیت نامتجانس هستند که در تعارض فرهنگی، رسوم اخلاقی گوناگون و ایدئولوژی های مختلف است. دوستی های متقابل از افراد کاهش می یابد و امکان آشنایی های عمیق از بین می رود و روابط صوری می شود. در اثر تجانس تضاد منافع، اختلافات طبقاتی، ستیز گروهی، رفتارهای قراردادی بیشتر عیان می شود و عوارض و دشواری ها بیشتر رسوخ می کنند. « (قائمی؛ ۱۳۶۶، ۲۴۹)

موضوع حاشیه نشینی یکی از معضلات شهری است که از حیث بستر قرار گرفتن برای ارتکاب جرایم مورد توجه کارشناسان حقوقی و قضایی و جرم شناسان بوده. این که جرایم در مناطق حاشیه ای بسیار بیشتر از سایر مناطق اتفاق می افتد مورد پذیرش همه است و آمارهای اخذ شده از پرونده های مطروحه در دادگستری نیز حکایت از این واقعیت دارد. «(مسعودی فر؛ ۱۳۸۴، سایت حقوق)

« دو برابر شدن جمعیت در هر جامعه دست کم برابر است با دوبرابر شدن نیاز به امکاناتی مانند بهداشت، نان، شغل، مسکن، وسایل نقلیه و آموزش و پرورش و... کمبود امکانات زندگی از چند جهت برای نظم و امنیت اجتماعی زیان آور است:

الف- از جهت این که ضعف جسمانی - فرهنگی تعداد کثیری از افراد جامعه را می تواند سبب گردد.

ب- از جهت این که فراگرد رقابت رادر جامعه از حالت مثبت و کارا به حالت منفی ستیز مبدل نماید.

ج- وبالاخره از این جهت که باعث افزایش فعالیت های غیر قانونی و ایجادمشاغل کاذب می شود.

تحقیقات به عمل آمده نشان می دهند که عقب ماندگی های ذهنی و جسمی ناشی از سوء تغذیه یا نبود بهداشت لازم از دوره جنینی تا دوره رشد، شخصیت های بیمار، روان پریش و روان نژند به بار می آورد که گرایش آنان به بزهکاری خشونت آمیز {مانند قتل وتجاوز} بسیار جدی می شود». (رئیس دانا؛ ۱۳۸۰، ۱۱۶)

شکل گیری اسکان غیر رسمی و یا حاشیه نشینی به طور وسیع از نیمه دوم دهه ۴۰ شمسی آغاز می شود؛ یعنی درست زمانی که طرح جامع تهران در سال های ۱۳۴۷ تا ۱۳۴۹ شکل می گیرد. در پیش گیری از جرایم مناطق حاشیه نشین همواره ذهن مسئولین پلیس را به طور جدی به خود مشغول نموده است و از زمان اولین خاستگاه های حاشیه نشینی این دغدغه متوجه پلیس بوده است. فضا، مکان، افراد، فرهنگ، قومیت، بافت های اجتماعی، نوع اقتصاد، نوع اشتغال، بهداشت، میزان تحصیلات، و ده ها عامل دیگر از جمله مواردی هستند که در مناطق حاشیه نشین به جرایم شکل وقواره خاصی داده و حتی کنترل پیش گیرانه پلیس را با مشکلات جدی مواجه ساخته است. در دهه های اخیر که حاشیه نشینی به وجود آمده، بستر و محل مناسبی برای ارتکاب انواع جرایم شده است و از پیچیدگی های متنوعی هم برخوردار است. (این نکته قابل توجه است که محقق معتقد است، حاشیه نشینی در کنار اولین شهرها به وجود آمده و به دهه ۳۰ الی ۴۰ بر نمی گردد، بلکه این دهه ها ایامی است که مسئولین پس از رخ نمودن حاشیه نشینی متوجه آن شده و درصدد چاره جویی بر آمده اند).

اهمیت و ضرورت تحقیق

حاشیه نشینی از معضلات دیرین کلان شهرها بوده و سازمان های سیاسی، امنیتی، انتظامی و قضایی در دهه های اخیر تحقیقات متعددی در این رابطه انجام داده اند. از آن جایی که شرق تهران ظرف ۱۰ الی ۱۵ سال گذشته حدود ۱۰ برابر رشد جمعیت نامتجانس و ناهمگون برگرفته از فرهنگ های مختلف داشته است، محل مناسبی برای اسکان، حضور و فعالیت مجرمین یا ارتکاب جرم در این منطقه محسوب شده و اخبار غیر رسمی حاکیست که جرایم زیادی از جمله مسایل اخلاقی، سرقت، اعتیاد، حمل و نقل، نگهداری خرید و فروش مواد مخدر، جعل و کلاهبرداری و... شرق تهران بزرگ را در بر می گیرد. اخبار منتشره در رسانه ها خصوصاً بخش حوادث همواره از وقوع جرم متعدد با تنوع مختلف در شرق تهران گویای این موضوع می باشد.

« فراوانی جرم، جمعیت رو به افزایش و نهایتاً جغرافیا. سه نکته ای که ماموریت های ناجا، اعتبارات، سازماندهی وده ها مورد دیگر را تحت تأثیر خود قرار داده است.

هدف تحقیق

در این تحقیق در نظر دارد که با شناخت دقیق از عوامل موثر بر وقوع جرایم در مناطق حاشیه نشین، و تبیین آن ها گامی برای رفع این معضل اجتماعی که صبغه امنیتی انتظامی داشته، بر دارد و نقش حاشیه نشینی بر امنیت شرق تهران را با مطالعه سوابق موجود تبیین نماید.

مبانی نظری

تعریف حاشیه نشینی

در رابطه با حاشیه نشینی در خارج و داخل کشور توسط خبرگان و دانشمندان این عرصه تعاریف و نوشته های فراوانی وجود دارد لیکن بر مبنای اختصار دو تعریف ذیل آورده می شوند:

« حاشیه نشینی به شیوه جدیدی از زندگی اطلاق می شود که با تراکم بیش از حد جمعیت، تعارض فرهنگی، ناخواندگی و ناخواستگی، بی کاری و مشاغل کاذب،

خشونت و جرم و جنایت ، فشار زیاد از حد بر امکانات و تاسیسات محدود شهری ، بی نظمی ، بی ثباتی ، بی هویتی و بالاخره احساس حقارت و اضطراب و آمادگی برای آشوب و انفجار همراه است . با این وصف ، حاشیه نشینی نوعی شیوه نامناسب از تجمع انسانی است که خود علاوه بر آن که عاری از ثبات و امنیت می باشد در عین حال تهدیدکننده ثبات و امنیت دیگران نیز است.» (نادری، ۱۳۸۷، ۵۴)

«مناطق پیرامون شهرهای بزرگ که به طور کلی محصول رشد ناهمگون شهری و انباشت تعارض آمیز و تنش زای سرمایه و بیکاری روستایی و انهدام ارتباطات خانوادگی- سنتی می باشد». (رئیس دانا؛ ۱۳۸۰، ۲۰)

تاریخچه ای از حاشیه نشینی

بر اساس گزارش های موجود حدود ۳۰ درصد از افراد ساکن در شهرهای بزرگ و پایتخت های کشورهای جهان سوم زاغه نشین هستند. در سال ۱۹۶۴ حدود ۴۵ درصد از جمعیت آنکارا، ۲۱ درصد از جمعیت استانبول، و ۱۸ درصد از جمعیت از میردر زاغه ها بسر می برند. همچنین در سال ۱۹۵۱، حدود ۲۰ درصد در مانیل (فیلیپین)، ۶۵ درصد در ونزوئلا، ۲۵ درصد در سانتیاگو (شیلی) ۲۳ درصد در کراچی (پاکستان)، ۱۲ درصد در کیگستون (جامائیکا) و ۱۵ درصد از جمعیت سنگاپور زاغه نشین بوده اند. اکثر حاشیه نشینان جهان در وضعیت رقت باری بسر می برند و حتی از ابتدایی ترین امکانات شهری بی بهره مانده اند. به عنوان مثال " فاولا " های اطراف ریودوژانیرو و محلات فقیر نشین پیرامون این شهر را با چهره زشت و نامانوس می بینیم. ..» (بررسی حاشیه نشینی...؛ ۱۳۸۳، ۲۴)

ویژگی های مناطق حاشیه نشین:

- ۱- سیمای نامطلوب
- ۲- شرایط بسیار وخیم بهداشت محیط (زباله، دفع فاضلاب، و آبهای سطحی)
- ۳- بیکاری فصلی و فقدان شغل رسمی و در آمد کافی
- ۴- وجود خرده فرهنگ های خاص مناطق کوچک و حاشیه نشین
- ۵- تراکم جمعیت: تنگی جا و بزرگی خانوار

- ۶- فقدان یا کم بودن امکانات آموزشی و رفاهی
- ۷- اعتیاد : مصرف، نگهداری، حمل و توزیع مواد مخدر
- ۸- منبع و مرکز انحرافات و کجروی های اجتماعی
- ۹- مهاجر بودن
- ۱۰- مشاغل کاذب
- ۱۱- مفسد اخلاقی و فحشاء
- ۱۲- بزهکاری
- ۱۳- بدهکاری
- ۱۴- نزاع های دائمی با همسایگان و ضرب و جرح
- ۱۵- تولید ، مصرف، خرید و فروش مواد الکلی
- ۱۶- پایین بودن سطح سواد و بی سوادی
- ۱۷- محل مناسبی برای اسکان و اختفاء مجرمین و فراریان از سایر نقاط کشور
- ۱۸- محل مناسبی برای اسکان اتباع خارجی
- ۱۹- محل مناسبی برای بروز استعدادها و کجرویهای اخلاقی افراد
- ۲۰- محل مناسبی برای شکل گیری باندها و شبکه های ارتکاب جرم
- ۲۱- هم پوشانی افراد خلافکار و عدم همکاری به هنگام مراجعه مامورین امنیتی و انتظامی
- ۲۲- بالا بودن آمار زنان سرپرست خانوار
- ۲۳- کمترین مساحت واحدهای مسکونی و کمترین سطح زیر بنا
- ۲۴- شرایط نامناسب درمانی و وجود بیماریهای انگلی و عفونی
- ۲۵- پوشش نامناسب سطح معابر و شبکه ارتباطی و روشنایی آن
- ۲۶- هم‌نوائی توأم با بی تفاوتی

۲۷- رفتارگریزی که با ۱- خودکشی. ۲- پناه به مواد مخدر و الکل خود را نمایان می کند.

۲۸- تصعید: واکنش تصعید را باید به دو نوع تقسیم کرد، یکی تصعید با فرصتهای قانونی و دیگر تصعید با فرصتهای غیرقانونی (معنی عامه فهم تصعید یک شبه بالا کشیدن از وضعیت موجود می باشد).

۲۹- طرد یا فرار

۳۰- بسترهای مجرم ساز، مجرم فرست و مجرم پذیر در فضای مجازی که با ارزان ترین گوشی اندروید و خطوط زیاد شبکه های اجتماعی مزید بر علت و افزایش جرایم در مناطق حاشیه نشین شده است.

علل حاشیه نشینی:

- ۱- وجود واحدهای مسکونی رو به ویرانی، فرسوده و با تجهیزات ناقص در حاشیه شهرها
- ۲- تسلط فرهنگ فقر در منطقه
- ۳- جدایی گزینی توده مردم روستایی از جامعه شهری
- ۴- ایجاد و احداث شهرک هایی در مجاورت شهر، با مواد و مصالح کم دوام ساختمانی
- ۵- دور افتادن مردم منطقه از زندگی شهری
- ۶- مهاجرت و سکونت بخشی از مردم روستاها در حاشیه شهرها
- ۷- کمی درآمد روسای خانوار و بالا بودن بهای زمین و هزینه ساخت و ساز رسمی و گرانی
- ۸- دافعه های مبدا (مثل بی چیزی، نداشتن زمین) موجب گریز ساکنین آن از زادگاه های خویش و سرازیر شدن آن ها به سوی شهر ها می شود و هزینه بالای زندگی شهری موجب پدید آمدن کانون های حاشیه نشینی می شود.

- ۹- عامل دیگر قطعه بندی های بزرگ زمین است که موجب افزایش قیمت زمین شده و امکان خرید زمین توسط افراد کم در آمد و کم بضاعت گرفته می شود و به ناچار به مناطق حاشیه نشینی پناه می برند
- ۱۰- فقدان منطقه بندی و کاربری نا مناسب زمین.
- ۱۱- مهاجرت ، از عوامل موثر در شکل گیری حاشیه نشینی است مهاجرت اعم از مهاجرت افراد از روستاها و شهر های کوچک به شهر های بزرگ و نیز مهاجرت افراد از هسته داخلی شهر به حواشی آن می باشد.
- ۱۲- در شکل گیری مناطق حاشیه نشینی حداقل در گسترش آن نقش و تاثیر عملکرد ادارات و دستگاههای دولتی و عمومی را نباید نادیده گرفت
- ۱۳- رفاهیت بیش تر-امکانات زندگی-درآمدزایی - جاذبه های شهر نشینی - نبودن شغل مناسب-نارضایی از درآمدناچیز-بی سامانی معشیت-
- ۱۴- عوامل زیست محیطی از جمله خشک سالی و رکود کار کشاورزی و دامداری-
- ۱۵- وجود شغل های کاذب
- ۱۶- نادیده گرفتن تخلفات ، قوانین و حقوق شهروندی

عوامل موثر بر ارتکاب جرایم در مناطق حاشیه نشین شرق تهران

آن چه که در شرق تهران با مطالعات گسترده و مشاهدات عینی و میدانی بدست می آید عوامل زیر جزو موثرین عوامل بر ارتکاب جرایم در مناطق حاشیه نشینی می باشند:

ویژگی های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی همگرایی و همراهی با مهاجرین (پذیرش افراد تازه وارد) وجود قومیت های مختلف نزدیکی به پایتخت مشاغل کاذب (دست فروشی و...) وجود بازار کار(درابر شهر تهران و شهرهای اطراف شرق تهران)

وضعیت حاشیه نشینی در کشور(براساس اخبار منتشره رسمی در رسانه ها)

(۱) جمعیتی که عباس آخوندی وزیر راه و شهرسازی آمار آنها را حدود ۱۱ میلیون اعلام می کند.

۲) یک زمانی درکل مجموعه شهری تهران حدود ۵ درصد اسکان غیررسمی وجود داشت اما در حال حاضر در شهر تهران حجم اسکان غیررسمی به بیش از ۲۰ درصد جمعیت ساکن در شهر رسیده است.

۳) رئیس سازمان بهزیستی کشور به وجود ۱۲ تا ۱۳ میلیون جمعیت حاشیه نشین در کشور اشاره کرد

۴) ایرنا : بنا بر آمار رسمی اعلام شده، یک سوم شهرنشینان کشور را حاشیه نشین ها تشکیل می دهند.

۵) تهران، مشهد، کرج، اهواز، اصفهان و تبریز و کرمانشاه مرکز استان های کشور از نظر حاشیه نشینی است.

۶) رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس: ۳۵ درصد از جمعیت کشور حاشیه نشین هستند یا در بافت های فرسوده و تاریخی زندگی می کنند. بر اساس آمار ۲۰ میلیون نفر در کشور حاشیه نشین هستند .

به گزارش خبرنگار خبرگزاری صدا و سیما سلمان خدادادی در برنامه گفتگوی ویژه خبری شبکه دو سیما در خصوص معضل حاشیه نشینی در کلان شهرها افزود: امیدواریم شعار سال تحقق پیدا کند چراکه بی ارتباط با حاشیه نشینی نیست وی ادامه داد حاشیه نشینی علت است نه معلول و باید به این قضیه توجه داشت.

رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس تاکید کرد: در بافت فرسوده ۴۹۵ شهر به مساحت ۵۴ هزار هکتار ۱۱ میلیون نفر و در سکونت گاه های غیر رسمی در ۹۱ شهر به مساحت ۵۳ هزار هکتار ۹ میلیون نفر زندگی می کنند.

نکته جالب این که :

شهر کرد تنها مرکز استان چهارمحال و بختیاری حاشیه نشین ندارد. (فعلا)

مصادقی از دلایل شکل گیری حاشیه نشینی :

رئیس بهزیستی کشور:

هم‌اکنون ۲,۵ میلیون زن سرپرست خانوار در سطح کشور زیر پوشش خدمات حمایتی این سازمان قرار دارند، همسران یک میلیون و ۸۰۰ هزار نفر از این زنان سرپرست خانوار فوت شده‌اند.

شوهران ۳۵۰ هزار نفر از این زنان نیز از کار افتاده یا زندانی هستند، ۲۵۰ هزار نفر آن‌ها طلاق گرفته‌اند و حدود ۱۰۰ هزار نفر نیز دختران مجردی هستند که به صورت خود سرپرست زندگی می‌کنند.

آمارهای اعلام شده منطقه شرق تهران :

امادر کنار همه این‌ها پاکدشت یکی از مهم‌ترین مناطق مهاجرپذیر تهران به خصوص در یک دهه گذشته بوده است. این منطقه به دلیل نزدیکی به تهران و وجود مراکز صنعتی در اطراف آن و در کنار جاده تهران-مهدشده یکی از اصلی‌ترین مراکز حاشیه نشین تهران تبدیل شده است. ساکنان پاکدشت را لرها، ترک‌ها، کردها، خراسانی‌ها و البته بخش مهمی راهم مهاجران افغان تشکیل می‌دهند. پاکدشت یکی از مهم‌ترین مناطق سکونت مهاجران افغان در تهران است به شکلی که گاه در یک کوچه در این منطقه چهار، پنج خانواده افغانی زندگی می‌کنند.

*مدیرکل راه و شهرسازی استان تهران : مساحت سکونتگاه‌های غیررسمی شناسایی شده در ۱۰ شهرستان تهران را ۶۰۰۰ هکتار اعلام کرد و گفت: در این محدوده حدود دو و نیم میلیون نفر سکونت دارند. مطالعات حاشیه نشینی در ۱۰ شهر اسلام شهر، شهر قدس، تهران، ملارد، گلستان، قرچک، ورامین، شهریار، پاکدشت و نسیم شهر انجام شده است.

به طور متوسط ۱۸ درصد جمعیت شهرهای استان تهران در مناطق حاشیه نشین سکونت دارند

*رئیس اداره بهزیستی شهرستان دماوند از وجود ۱۱ منطقه آسیب‌خیز و حاشیه نشین و برپایی پایگاه سلامت اجتماعی در نقاط آسیب‌خیز این شهرستان خبر داد و وی از اعتیاد، طلاق، حاشیه نشینی، نقاط بحرانی شهری و فساد اخلاقی به عنوان پنج اولویت آسیب‌کشوری نام برد و افزود: در سطح کشور آماری بالغ بر ۱۱ تا ۱۸ میلیون حاشیه‌نشینی وجود دارد که این موضوع باید مورد بررسی قرار گیرد.

منطقه مهرآباد بخش رودهن به عنوان محلی برای حاشیه نشینی تبدیل شده است.

عمده ترین آسیب های حاشیه نشینی در شرق تهران :

- ۱- آسیب های اجتماعی
- ۲- آسیب های فرهنگی
- ۳- آسیب های فیزیکی
- ۴- آسیب های اقتصادی
- ۵- آسیب های سیاسی
- ۶- آسیب های امنیتی

تحلیل موضوعی:

همه موضوعات مترتب بر جوامع بشری که انسان در آن نقش دارد به طور مستقیم و یا غیر مستقیم بر امنیت تاثیر گذار بوده و هستند حتی افرادی که نیت ایجاد ناامنی نداشته اند اما نتیجه و خروجی رفتار آنان موجب ایجاد ناامنی شده است .

منطقه شرق تهران محیطی است که از نظر جغرافیایی به تهران نزدیک بوده و محصولات تولیدی آن به بازار فروش تهران سرازیر می شود. هر جا که تولید باشد، بازار کار نیز فراهم می شود. برای تولید کنندگان پایین بودن قیمت حامل های انرژی ، نیروی کار ارزان، کارگاه های کوچک و زود بازده از عوامل اصلی رونق اقتصادی آنان بوده در نتیجه منطقه شرق بستر بسیار مناسبی برای چنین فضایی می باشد.

دامداری های سنتی، کارگاه های تولید گل و محصولات کشاورزی در شهرهای ورامین، پاکدشت، قیامدشت، شهرک های صنعتی واقع در شهرستان پردیس، وجود باغات میوه در شهرستان های دماوند و فیروزکوه همگی دلالت بر وجود بازار کار برای اتباع خارجی و حاشیه نشینان شده است.

آن چه مسلم است این افراد تن به مشاغلی می دهند که سایر شهروندان تهرانی بدان مبادرت نخواهند ورزید. درآمد کم، مسکن ارزان را تامین می کند. مسکن کوچک،

درآمد پایین؛ رفاهیات، آموزش و پرورشی ضعیف و به تبع آن فرهنگی آسیب پذیری را بر جامعه مورد بحث تحمیل می نماید.

به منظور نیل به درآمدهای بیش تر نرخ زاد و ولد افزایش یافته در نتیجه روز به روز بر تعداد جمعیت مناطق حاشیه نشین افزوده می شود.

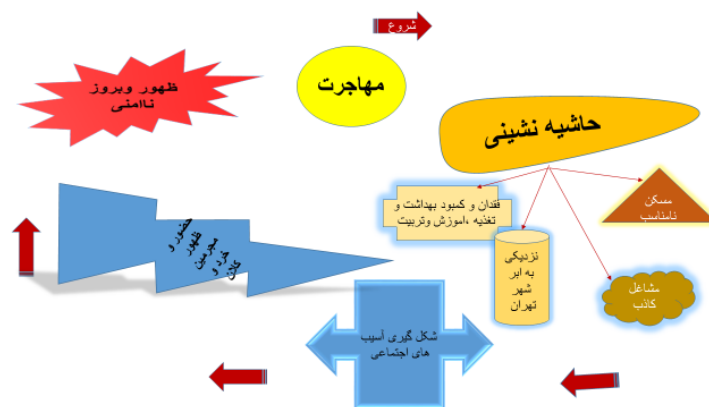
ارتباط با تهران و گردش کوچکی در آن موجب می گردد که نوجوان و جوان حاضر در مناطق حاشیه نشین بخواهد پله های صعود و ترقی را به سرعت بپیماید. به علت فقدان ویا پایین بودن تربیت، آموزش و رفاهیات، بهداشت و تغذیه مناسب و دهها عامل دیگر، چنین افرادی از لحاظ روحی در شرایط مناسبی قرار ندارند. پی برایشان مهم نیست که اقدام به تولید و توزیع مواد مخدر و مشروبات الکلی نمایند.

این افراد خود را قربانی بیعدالتی، سوء مدیریت دولتمردان، رفتار سودجویانه کارفرمایان و سایر عوامل دیگر دانسته و بشدت مستعد رفتار منفی با دیگران می باشند.

فضای مجازی نیز بستر مناسبی را برای همگان فراهم ساخته تا اگر کس یا کسانی کمترین آشنایی به نحوه استفاده از آن را داشته باشند مبادرت به اعمال و رفتار مجرمانه بزنند.

بدین ترتیب مشاهده می شود که مناطق حاشیه نشین در بستر اصلی و اساسی چرخه تولید ناامنی قرار گرفته و هم مجرم پذیر هستند و هم مجرم فرست.

مدل مفهومی تحلیل داده ها :

نتیجه گیری :

مادامی که عزم و اراده ملی و حکومت برای برطرف کردن مشکلات و معضلات حاشیه نشینی و قبل از آن برای مهاجرت صورت نگیرد این روند بنیان کن روز به روز پایه های حکومت و کشور را بیش از پیش تخریب نموده و چنین پیش بینی می شود که با کمترین تکانه هایی از مسایل اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، قضایی و ... مسئولین سیاسی، قضایی، امنیتی و انتظامی را به چالش جدی کشانده و آبی را که می توان با بیل کوچکی مهار کرد با آب بندی های مقطعی نتوان مهار نمود.

هر گاه حاشیه نشینی جزو مسایل راهبردی ج.ا.ایران قرار نگیرد و طرح کلان برای این مهم نداشته باشیم این روند استمرار خواهد داشت .

پیشنهاد های کاربردی:

- ۱) ارتقای کیفیت سکونت از طریق اعطای برخی امکانات و تسهیلات وسیعی در تطبیق منازل و محالت با اصول و معیارهای شهرسازی
- ۲) احداث معابر و گذرگاهها در این مناطق برای دسترسی آسان و فوری پلیس و نیروی انتظامی و امنیتی و اکیپ های امداد مثل خودروهای آتش نشانی و اورژانس و...
- ۳) ایجاد روشنایی کافی در کوچه ها و معابر.
- ۴) شناسایی اراذل و اوباش و مجرمان سابقه دار این مناطق و تشکیل شناسنامه برای نامبردگان و تحت کنترل قراردادن آنان از طریق احضارها ی ا تفاقى به مراجع انتظامی.
- ۵) بالا بردن ضریب امنیتی مناطق یادشده توسط مراجع انتظامی و امنیتی از طریق ایجاد کلانتری ها و مراکز انتظامی و حضور مرتب گشت ها در محلات و معابر.
- ۶) تعطیلی سریع مراکز صنعتی فاقد مجوز و پروانه کسب و الزام آن ها جهت اخذ مجوز و پروانه کسب.
- ۷) مقاوم و زیباسازی ظاهر ساختمان ها و بناهای موجود در این مناطق،

- ۸) ایجاد فضاهای تفریحی و فراغتی سالم جهت پرکردن اوقات فراغت ساکنان مناطق حاشیه نشین.
- ۹) بازرسی و نظارت کافی کارشناسان بهداشت و محیط زیست از مناطق حاشیه-نشین و جلوگیری از انجام اقدامات علیه بهداشت عمومی و محیط زیست.
- ۱۰) آموزش عمومی به عنوان زیربنای فعالیت ها
- ۱۱) اجرای برنامه های آموزشی ویژه و کاربردی در خصوص ارتقای اجتماعی، فرهنگی و..
- ۱۲) تسهیل فرآیند دسترسی به فرصت ها برای ساکنان با توجه به تنوع های قومیتی در این مناطق.
- ۱۳) تقویت نهادهای مدنی.
- ۱۴) مناطق حاشیه نشین خاستگاه جرایم خرد و محل تولد و شروع به ارتکاب جرایم سازمان یافته و خطرناک است.
- ۱۵) حاشیه نشین انسانی است که ناخواسته دچار آسیب اجتماعی شده است در برخورد با آن ها کرامت انسانی را حفظ کنیم.
- ۱۶) پیش بینی و پیشگیری را اساس کار قراردادده و برای دستگاه های سیاسی و تصمیم گیر، تصمیم سازی کنیم.
- ۱۷) مشارکت اجتماعی گامی بسیار مهم در جهت امنیت اجتماعی مناطق حاشیه نشین است.

منابع

- بررسی حاشیه نشینی در شهرهای استان تهران - معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا - آبان ماه ۱۳۸۳
- بررسی حاشیه نشینی و تاثیرات آن بر امنیت اجتماعی - حسن غفاری - ۱۳۸۳
- رئیسی دانا، فریبرز / ۱۳۸۰ / آسیب شناسی اجتماعی / تهران / سازمان بهزیستی کشور
- نادری امیر / ۱۳۸۷ / فصل نامه دانش انتظامی / پیش شماره ۴ و ۳ / دانشگاه علوم انتظامی / تهران
- مسعودی فر، رضا / ۱۳۸۴ / تهران / سایت حقوق
- پیته، زان / ۱۳۶۹ / مهاجرت روستائیان / ترجمه دکتر محمد مومنی کاشی / تهران / سازمان انتشارات آموزش انقلاب اسلامی
- قائمی / ۱۳۶۶ / تهران / بیجا.
- www.hoghoogh.org/artical۲۶۳.html